

Avançada la nit, Tagüeña va arribar a l'Hotel Colon, seu de la JSU. El va trobar «*vacío y solitario*». Organitzà l'evacuació de centenars de ferits que quedaven a l'estació de metro de la Plaça Catalunya: «*Muchos no podían resistir el viaje y otros no deseaban emprenderlo. Ofrecimos a los que podían caminar la posibilidad de abordar los camiones que sin cesar circulaban por la plaza, a los que obligábamos a detenerse...*». Al castell de Montjuïc s'hi havien replegat les restes de la 43 Div., però, segons diu Tagüeña, els tres caps de brigada «*habían desertado ese día, abandonando a sus soldados*». Una delegació de la Creu Roja Internacional s'havia fet càrrec dels presoners del castell. Dos oficials republicans reclusos que s'havien despenjat per les parets del castell van aparèixer pel Colon; no volien ser alliberats per Franco. Entre el Tibidabo i Montjuïc, només hi havia la 3ª Div. i tot el XV CE sols tenia dos mil homes, segons Tagüeña, «*increíblemente todavía dispuestos a luchar*».⁴³²

9. DIJOUS 26

Matinada a Barcelona

El general Saravia, que era al Putget amb el tinent coronel Carles Botet, en Raimon Galí, en Diego Mesa, en Matilla i altres oficials, decidí a dos quarts d'una de la matinada retirar-se al seu quarter general, instal·lat, des de feia uns dies, prop de Vic. Al Putget només hi va quedar una guàrdia a càrrec del tinent coronel Goiri. A la seu de la Junta de Defensa Passiva, a un quart de dues de la matinada, encara hi havia en Ramon Perera. En aquesta hora l'observatori militar de Montjuïc els comunicà que veien concentracions de forces d'infanteria i camions al Prat, i foc de metralladora i bombes de mà a l'Hospitalet. A dos quarts de tres van sortir de la Junta en automòbil i al passeig de Sant Joan uns *pacos* els van tirotejar.⁴³³

432. TAGÜEÑA, ob. cit., pàg. 283.

433. PERERA, ob. cit., pàg. 32.

A les quatre de la matinada, a l'Hotel Colon, un oficial d'en Modesto comunicà a Tagüeña que hi havia un cap de la defensa de Barcelona, però que no tenia forces. El que quedava del XV CE devia «mantener posiciones al borde de la ciudad». Luis Gullón intentà sense èxit localitzar aquest cap —el coronel Romero—, però només van parlar amb el seu cap d'EM, el coronel Velasco, cap també de la Defensa de Costas, el qual «no pudo darle información alguna». Tagüeña confirma que encara tenia «un buen contacto con la masa de artillería concentrada en Barcelona, cuyo jefe el teniente coronel Goiri nos confió que había ya recibido los camiones para evacuar y órdenes vagas acerca del límite hasta donde debían prolongar su resistencia».⁴³⁴ Santiago Carrillo acudí al Colon a dormir després de quedar d'acord amb «Colomer y Margarita Abril en que el 26 los jóvenes tomarían posición en la Diagonal para tratar de contener al enemigo y que nos mantendríamos en contacto. Pensándolo bien —pero entonces he dicho vivíamos como en un sueño obsesionados por la necesidad de resistir— no tenía mucho sentido que la dirección central del PCE se quedase entre el puesto de mando de Tagüeña y las fuerzas del enemigo sin nada sólido en que apoyarse».⁴³⁵ Manuel Tagüeña afirma que al Colon rebé la visita de Carrillo i Francisco Antón: «Me dijeron que los comunistas y la JSU iban a hacer el máximo esfuerzo para defender la capital de Cataluña, movilizar a la población y ganar así tiempo para estabilizar el frente. Habían obligado además a permanecer en la ciudad a los dirigentes del PSUC, (...) los militantes iban a marchar a las fábricas para llamar a los obreros a la lucha. Se quería repetir el milagro de la defensa de Madrid, pero las condiciones eran completamente diferentes. La dirección del Partido (...), estaba convencido de la inutilidad de dar estas consignas, pero debía intentarlo para seguir siendo la organización que mantenía la resistencia hasta el fin».

Teresa Pàmies relata que a la matinada Soledat R. es presentà a la casa on estava refugiada amb la seva mare. Li va co-

434. TAGÜEÑA, ob. cit., pàg. 283.

435. CARRILLO, ob. cit., pàgs. 289-290.

municar que Tagüeña havia avisat les JSU que els feixistes eren a Pedralbes i podien entrar quan volguessin. També li digué que el Secretariat del Comitè Executiu de la JSU «..havia decidit resistir, no deixar la ciutat sense combatre i ens assignava la tasca d'alçar barricades (..) en punts que el mateix estat major de Tagüeña havia suggerit. Ells (..) ens facilitarien pics, pales, sacs de sorra i un camió i xofer per cada brigada. Jo era responsable del grup destinat a la plaça Bonanova».⁴³⁶

Tagüeña ordenà a les seves unitats «...mantenerse en la línea que ocupaban y pedí a los artilleros que instalaran piezas, para enfilar a tiro directo las principales calles por donde podía penetrar el enemigo. Con los pocos blindados y tanques de que disponía organicé patrullas motorizadas. Era todo lo que podía hacer».⁴³⁷ Entre aquestes bateries hi havia les onze peces del grup d'obusos Vickers de Jaume Martínez i Vendrell, que llavors manava el tinent Simeó Martínez Bernabeu. Aquest manifestà, més tard, al seu cap que es va retirar per la Diagonal disparant encara algunes canonades.⁴³⁸

Teresa Pàmies, Soledat Real, Gregorio López Raimundo i altres membres de la JSU van anar a la plaça de la Bonanova de Sarrià a organitzar una barricada. López Raimundo em comentà que s'havia de fer una altra barricada a la carretera de Sants, però que a darrera hora es va desistir. La de la plaça de la Bonanova es feia perquè se suposava que les tropes que baixarien de Sant Pere Màrtir i del Tibidabo no durien armament pesant.⁴³⁹

El front es posa en moviment

Narciso Díaz Romañach, amb el 7 batallón de Ametralladoras de la V Div. de Navarra, era a la masia de can Maimó,

436. Teresa PAMIES, *Quan érem capitans (Memòries d'aquella guerra)*, Ed. Dopesa, 1974, pàg. 152.

437. TAGÜEÑA, ob. cit., pàg. 284.

438. MARTÍNEZ I VENDRELL, ob. cit., pàg. 25.

439. Testimoni de G.L.R., Barcelona, 25.06.1996.

al Papiol. Abans de fer-se de dia rebé l'ordre de prosseguir l'avanç cap a Vallvidrera. Així ho explicava: «...casi no se ha dormido, es mucha la emoción de saber se va a tomar parte en la conquista de uno de los mejores puertos del Mediterráneo. (...). Por la zona de bosque a recorrer se aprovechan caminos y carreteras, con miras a ganar tiempo...». ⁴⁴⁰ En una masia dels afores del Papiol hi ha el sergent de la 226 Brig. Josep Nolla Alimbau amb tres soldats, que la nit anterior van ser sorpresos per les tropes nacionals —4° Tabor de Regulares de Alhucemas de la V Div., segons Lluís M. Mezquida—, una patrulla els ha vingut a buscar i amb ells han emprès la marxa cap al Tibidabo. Pel camí van tenir algun tiroteig i en una cruïlla de camins situada abans del Tibidabo van trobar morts cinc o sis soldats republicans amb una metralladora. ⁴⁴¹

José Mª Fontana contemplava a les sis del matí (hn), des de Begues, la gran ciutat. Diu en la seva obra: «Parecía un sueño largo, como una pesadilla; pero ahí estaba otra vez Barcelona, (...) en una madrugada gris y neblinosa. Grandes columnas de humo espeso denotaban la existencia de algún incendio. Reinaba un silencio impresionante. Muy de cuando en cuando un tiro de mauser resonaba apagado. Y una duda horrenda asaltó nuestro ánimo: ¿sería el Llobregat un segundo Manzanares?». ⁴⁴²

La represa de l'avanç pot haver estar precedida en algun lloc del front, com l'Hospitalet, de preparació d'artilleria prèvia, ja que Marià Amat diu en el seu dietari que unes dones i criatures carregades de matalassos i farcells procedents de l'Hospitalet van dir-li (en passar per Sants) que uns bombardeigs a la matinada havien ensorrat la meitat de les cases. ⁴⁴³ No tenim més dades. El mateix testimoni ens diu que a les vuit del matí se sentien «...disparos de metralladora i bombes de mà pels indrets de St. Pere Màrtir». La ràdio sembla que ja

440. DÍAZ, ob. cit.

441. MEZQUIDA, ob. cit., pàg. 30 i testimoni de J.N.A., Tarragona, 02.1999.

442. FONTANA, ob. cit., pàg. 340.

443. TAVERA, ob. cit., pàg. 48.

no emetia. El general Ulibarri diu que a les vuit la línia s'afèblí, per l'abandonament dels guàrdies d'assalt, i llavors els carrabiners van haver d'ocupar les posicions abandonades.⁴⁴⁴

Els membres de la JSU, en clarejar, van veure com els *nacionals* baixaven pels vessants de Sant Pere Màrtir i Tibidabo. Teresa Pàmies ens diu: «Per primera vegada havia vist el rostre de l'enemic. Baixava del Tibidabo quan nosaltres esgarrapàvem llambordes a la plaça de la Bonanova. Duien el fusell a la mà, baioneta calada i el sol d'aquell fabulós matí de gener, el generós sol d'hivern, treia espurnes de l'acer. Eren ells (...) hauria fugit, deixant fins i tot les altres companyes que amb mi feien una pobra barricada...».⁴⁴⁵ Indiferents a la guerra, grups de gent assaltaven més enllà un magatzem de la intèndencia de l'aviació abandonat i ple de pots de llet condensada. En Gregorio López Raimundo recorda que «*Naturalmente los dejamos pasar*», però va intentar que «*el que llevaba dos cajas que lo partiera con otro que no tuviera ninguna...*».⁴⁴⁶ Abans d'arribar els *nacionals* van marxar amb diversos cotxes. Al que conduïa en Gregorio hi anà Teresa Pàmies: «Quan pujà el cotxe de les JSUC a cercar-nos, les més valentes volien carregar els pics i les pales que dúiem en emprendre la tasca. Jo cridava: —Deixeu les pales. Deixeu-ho!!».⁴⁴⁷

Aquell matí encara va aparèixer el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya imprès al carrer Montalegre, 5. Era el núm. 26, té quatre pàgines i costava 50 cèntims. Ben pocs se'n devien distribuir aquell dia.⁴⁴⁸

444. ULIBARRI, ob. cit., 1939, pàg. 22.

445. PÀMIES, ob. cit., pàgs. 150-151.

446. Testimoni de G.L.R., Barcelona, 25.06.1996.

447. PÀMIES, ob. cit., pàg. 151.

448. Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona.